

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ**

ΣΕ Β' ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια, στις 2 Φεβρουαρίου 2022, με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Μαρία Βλαχάκη, Αγγελική Μαυρουδή, Ασημίνα Σαντοριναίου, Αντιπρόεδροι, Κωνσταντίνα Ζώη, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνα Σταμούλη, Ιωάννα Ρούλια και Άννα Παπαπαναγιώτου, Σύμβουλοι. Από τους ανωτέρω, η Σύμβουλος Άννα Παπαπαναγιώτου μετείχε ως αναπληρωματικό μέλος. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, ασκών καθήκοντα Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από ... (ΑΒΔ ...) αίτηση της εταιρείας με την επωνυμία ... και διακριτικό τίτλο ... , που εδρεύει ... και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία παραστάθηκε διά δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 του πληρεξουσίου της δικηγόρου Χρήστου Γεωργακόπουλου (ΑΜ ΔΣΑ 32096),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 1332/2020 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης. Και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος ανέπτυξε προφορικά την από 2.2.2022 έγγραφη γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο, με την παρουσία της Γραμματέως Σταυρούλας Τσάλα, συνήλθε στις 27 Μαρτίου 2024 σε τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, με Προεδρεύουσα την Αντιπρόεδρο Μαρία Βλαχάκη και παρόντες τους Δικαστές που έλαβαν μέρος στη

συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τον Πρόεδρο Ιωάννη Σαρμά, που αποχώρησε από την Υπηρεσία, λόγω λήξεως της τετραετούς θητείας του στη θέση αυτή.

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Άννας Παπαπαναγιώτου και
Αφού σκέφθηκε κατά τον νόμο**

Αποφάσισε τα εξής:

1. Η ένδικη αίτηση αναίρεσης της 1332/2020 οριστικής απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. το με κωδικό ... ηλεκτρονικό παράβολο), έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα. Επομένως, αφού τηρήθηκε η νόμιμη προδικασία, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί ως προς τη βασιμότητα των λόγων της, μη ανακύπτοντος συναφώς ζητήματος απαραδέκτου της συζήτησής της κατά το άρθρο 58 παρ. 2 του ν. 4700/2020 (Α' 127), καίτοι η αναιρεσείουσα παρέλειψε (βλ. άρθρο 58 παρ. 1 του ιδίου νόμου) να καταθέσει στη Γραμματεία του Δικαστηρίου τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν απ' αυτήν (συζήτηση) το αποδεικτικό κοινοποίησης της αίτησης στο Ελληνικό Δημόσιο, δοθέντος ότι το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο παραστάθηκε νομίμως στο ακροατήριο και δεν αντέλεξε στη συζήτηση της υπόθεσης (ΕλΣυν Ολ. 1649/2023, 2485/2020 κ.ά.).

2. Με την κρινόμενη αίτηση, η αναιρεσείουσα επιδιώκει την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης επί τω τέλει αποδοχής του παραδεκτού, ως εμπρόθεσμης, της ασκηθείσας ως δεύτερης, κατόπιν απόρριψης για τυπικό λόγο προηγούμενης, έφεσής της και, διά της παραδοχής της ουσιαστικής βασιμότητας της τελευταίας, ακύρωσης της εκκληθείσας ... 2014 απόφασης της Υπουργού Τουρισμού, με την οποία επιβλήθηκε εις βάρος της δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση ποσού ... ευρώ, ως αχρεωστήτως καταβληθέντος από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» του Γ' ΚΠΣ 2000-2006. Τούτο αιτείται προβάλλοντας ως λόγο αναίρεσης αυτής παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που επέφερε την παρά τον νόμο κήρυξη ως απαράδεκτης, λόγω εκπρόθεσμης άσκησης, της αναφερόμενης έφεσής της συνεπεία τής, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία, εφαρμοσθείσας δικονομικής διάταξης του άρθρου 54 του π.δ/τος 1225/1981, που επιτρέπει την κατ' εξαίρεση άσκηση δεύτερης έφεσης εάν η πρώτη απορρίφθηκε για τυπικό λόγο, ο οποίος συνίσταται στην έλλειψη παραβόλου και νομιμοποίησης του υπογράφοντος το δικόγραφο της έφεσης δικηγόρου.

3. Κατά το άρθρο 54 του προΐσχύσαντος π.δ/τος 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304) με υπέρτιτλο «Απαράδεκτον δευτέρας εφέσεως» δεν επιτρέπεται δεύτερη έφεση από τον ίδιο διάδικο κατά της ίδιας πράξης ή απόφασης ως προς το ίδιο ή άλλο κεφάλαιο, εκτός αν η πρώτη απορρίφθηκε για τυπικό λόγο. Είναι πρόδηλο ότι με αυτή τη διάταξη θεσπίζεται γενικός απαγορευτικός κανόνας άσκησης δεύτερης έφεσης, ο οποίος, όμως, δεν είναι ανεξάρτετος, καθόσον με την ως άνω διάταξη καθιερώνεται εξαίρεση, η οποία εισάγεται διά της φραστικής διατύπωσης «εκτός εάν» και της

θετικής πρότασης που ακολουθεί («η πρώτη απερρίφθη διά τυπικών λόγων»), ώστε να αποβαίνει επιτρεπτή η άσκηση της έφεσης όταν η πρώτη απορρίφθηκε για τυπικό λόγο. Υπό τούτο τον όρο εννοεί ο νόμος, κατά τη γενικώς κρατούσα αντίληψη, απόρριψη της (πρώτης) έφεσης για λόγους που δεν ανάγονται στο υποστατό της ασκούμενης διά της εφέσεως αξίωσης αλλά δικονομικούς τοιούτους, ήτοι για έλλειψη διαδικαστικών προϋποθέσεων «τυπικής» φύσης, που αναφέρονται είτε στους διαδίκους, είτε στο δικαστήριο, είτε στο αντικείμενο της δίκης, είτε στο εισαγωγικό δικόγραφό της, η οποία (έλλειψη) συνεπάγεται ακυρότητα ή απαράδεκτο της έφεσης. Πρέπει δηλαδή η απόφαση περί απόρριψης της έφεσης να μην αποφαίνεται επί της ουσίας της αξίωσης αλλά να απαγγέλει την τυπική απόρριψη της έφεσης. Ωσαύτως, διά της θεσπιζόμενης εξαίρεσης από τον ως άνω απαγορευτικό κανόνα σκοπείται η κατ' ουσία εξέταση της υπόθεσης στο πλαίσιο της αιτούμενης δικαστικής προστασίας.

4. Περαιτέρω, σύμφωνα με τον -κατά τους κανόνες της λογικής ερμηνευόμενο- κανόνα δικαίου του άρθρου 54 του π.δ/τος 1225/1981, η επιτρεπτή άσκηση δεύτερης έφεσης επί απόρριψης της πρώτης για τυπικό λόγο τελεί υπό την αναγκαία προϋπόθεση της ύπαρξης προθεσμίας για την άσκησή της. Η τελευταία (προθεσμία) αρχίζει από την κοινοποίηση της απορριπτικής απόφασης της πρώτης έφεσης χωρίς να ανατρέχει στην κοινοποίηση της εκκαλούμενης πράξης και είναι ισόχρονη εκείνης. Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής, ανταποκρινόμενης στο πνεύμα του νόμου, επιβεβαιώνεται εκ του γεγονότος ότι, υπό την ισχύ της νέας δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που θεσπίστηκε με τον ν. 4700/2020, τα αυτά (θέματα) ρυθμίζονται με τον ίδιο τρόπο στη διάταξη του άρθρου 117, και δη της παραγράφου 2 αυτού, με τον -ίδιο με εκείνο του προϊσχύσαντος π.δ/τος- υπέρτιτλο «Απαράδεκτο δεύτερης έφεσης».

5. Στην προκειμένη υπόθεση, το επιληφθέν της εκδικάσεώς της Ι Τμήμα, με την αναιρεσιβαλλόμενη 1332/2020 απόφασή του, απέρριψε ως εκπρόθεσμη και ως εκ τούτου απαράδεκτη την από ... (ΑΒΔ ...) έφεση της αναιρεσείουσας κατά της ... 2014 απόφασης της Υπουργού Τουρισμού, με την οποία επιβλήθηκε εις βάρος της δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση ποσού ... ευρώ. Η εκφερθείσα κρίση του Τμήματος για το εκπρόθεσμο της έφεσης, που ασκήθηκε ως δεύτερη κατόπιν της -διά της 652/2018 προγενέστερης αποφάσεως του ιδίου Τμήματος- απόρριψης της με ΑΒΔ ... πρώτης έφεσης ως απαράδεκτης για τυπικό λόγο -συνιστάμενο στην έλλειψη παραβόλου και νομιμοποίησης του υπογράφοντος το δικόγραφό της δικηγόρου-, στηρίχθηκε στη νομική παραδοχή ότι η έναρξη της προθεσμίας άσκησής της ανατρέχει στον χρόνο κοινοποίησης της εκκαλούμενης καταλογιστικής πράξης, που συντελέστηκε στις 13.5.2014, και επομένως, αρξάμενη από εκείνο τον χρόνο, έληξε κατά τη διάρκεια εκκρεμότητας της επί της πρώτης έφεσης ανοιγείσας δίκης.

6. Έτσι όμως που έκρινε το Τμήμα παραβίασε ουσιώδη τύπο της διαδικασίας, καθόσον, όπως διαλαμβάνεται στις προπαρατεθείσες νομικές σκέψεις,

αφετηρία της προθεσμίας άσκησης της κατ' εξαίρεση επιτρεπόμενης δεύτερης έφεσης αποτελεί η κοινοποίηση της, επί της πρώτης έφεσης, εκδοθείσας δικαστικής απόφασης που απαγγέλλει την τυπική απόρριψή της και όχι η κοινοποίηση της εκκαλούμενης πράξης. Πράγματι, το αφετήριο γεγονός της προς άσκηση της δεύτερης έφεσης προθεσμίας στη δημοσιονομική δίκη μπορεί να συνδεθεί μόνο με την κοινοποίηση της εκδοθείσας επί της πρώτης έφεσης απόφασης και όχι με την κοινοποίηση της εκκαλούμενης πράξης. Τούτο συνάδει με τη λογική του δικαίου, αφού υπό την αντίθετη εκδοχή η παρέλευση της προθεσμίας θα συντελείτο στη διάρκεια εκκρεμοδικίας της πρώτης έφεσης και η κρίσιμη δικονομική διάταξη θα καθίστατο εκ των πραγμάτων ανεφάρμοστη.

7. Κατ' ακολουθίαν και κατά τον βασίμως περί τούτου προβαλλόμενο λόγο της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση για παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας και να διαταχθεί η απόδοση στην αναιρεσείουσα του κατατεθέντος για την άσκησή της παραβόλου (άρθρο 310 παρ. 1 ν. 4700/2020). Περαιτέρω, το Δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις κρίνει ότι συντρέχει κατ' ουσίαν νόμιμη περίπτωση απαλλαγής εν όλω του ηττηθέντος αναιρεσίβλητου Ελληνικού Δημοσίου από τα δικαστικά έξοδα (άρθρο 314 παρ. 3 του ν. 4700/2020).

8. Μετά την αναίρεση της προσβαλλόμενης απόφασης για τον προεκτεθέντα λόγο η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στο αρμόδιο Δέκατο Τμήμα, με διαφορετική σύνθεση, για την εκ νέου εξέτασή της (άρθρο 176 παρ. 3 του ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την αίτηση.

Αναιρεί τη 1332/2020 απόφαση του Ι Τμήματος.

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου αναιρέσεως στην αναιρεσείουσα.

Αναπέμπει την υπόθεση για νέα κρίση στο Δέκατο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με διαφορετική σύνθεση. Και,

Απαλλάσσει εν όλω το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη στις 27 Μαρτίου 2024, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ

ΑΝΝΑ ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 2 Απριλίου 2025 (βλ. πρακτικό δημοσίευσης με όμοια ημερομηνία).

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ**